

LỊCH SỬ QUẢN LÝ HÀNH CHÍNH QUẦN ĐẢO HOÀNG SA

Nguyễn Quang Trung Tiên*

Trong hệ thống biển đảo Việt Nam, Hoàng Sa là quần đảo san hô gồm trên 40 đảo, đá, cồn san hô và bãi cạn⁽¹⁾ ở khu vực biển Đông, vị trí tọa độ xác định khoảng giữa 15°45'-17°15' vĩ độ bắc và 111°-113° kinh độ đông, trên diện tích tự nhiên rộng khoảng 16.000km². Điểm gần nhất của quần đảo Hoàng Sa cách đảo Lý Sơn thuộc tỉnh Quảng Ngãi 123 hải lý (228km), điểm gần nhất từ quần đảo Hoàng Sa cách đảo Hải Nam của Trung Quốc khoảng 140 hải lý (254km).⁽²⁾

Hiện nay, quần đảo Hoàng Sa là một huyện hành chính của thành phố Đà Nẵng, cách bờ biển thành phố Đà Nẵng 170 hải lý (khoảng 315km), với diện tích toàn bộ phần nổi của quần đảo khoảng 10km² trong tổng số 305km² diện tích tự nhiên của huyện quản lý, chiếm khoảng 23,77% diện tích Đà Nẵng.⁽³⁾

Các tài liệu cổ của Việt Nam⁽⁴⁾ cho biết từ thế kỷ XVII trở về trước người Việt đã gọi quần đảo này là Bãi Cát Vàng hoặc Cồn Vàng. Theo nhiều nhà nghiên cứu, tên gọi này xuất phát từ đặc điểm chung quanh các đảo, nhất là đảo Quang Hòa, bãi cát thường có màu vàng, thậm chí có thể nhìn thông suốt đến đáy các nền lòng chảo san hô và thấy cát vàng ở dưới vào những ngày biển lặng. Âm tiếng Hán của Bãi Cát Vàng được dùng nhiều về sau là Đại Trường Sa, Hoàng Sa Châu, Hoàng Sa Chử, Hoàng Sa.⁽⁵⁾

Trên các hải đồ quốc tế, Bãi Cát Vàng của Việt Nam được các nhà vẽ bản đồ của phương Tây ghi là Pracel, Paracel Islands hay Paracels. Theo Pierre Yves Manguin, Parcel (cũng ghi là Pracel) là tiếng Bồ Đào Nha cổ, nghĩa là đá ngầm (récif) hay cao tảng (haut-font). Còn A. Brébion lại cho rằng Paracel là tên một thương thuyền Hà Lan thuộc Công ty Đông Ấn bị đắm tại quần đảo này vào thế kỷ XVII, nên người phương Tây gọi quần đảo theo tên con thuyền Paracel.⁽⁶⁾

Người Trung Quốc gọi quần đảo Hoàng Sa bằng nhiều tên, thay đổi một cách bất nhất và chỉ mới gần đây, họ gọi là Hsisha hay Xisha Qundao (Tây Sa).⁽⁷⁾

1. Các đảo, đá, cồn, bãi trong quần đảo Hoàng Sa

Quần đảo Hoàng Sa gồm hai nhóm đảo chính là Nguyệt Thiềm, An Vĩnh và các đá, cồn, bãi cạn, bãi ngầm.

Nhóm đảo Nguyệt Thiềm

Nhóm Nguyệt Thiềm còn có tên thuần Việt là Trăng Khuyết hay Lưỡi Liềm, tên tiếng Pháp (P) là Croissant groupe, tên tiếng Anh (A) là Crescent Group, nằm về phía tây nam quần đảo, gần đất liền của Việt Nam, ở tọa độ

* Trưởng khoa Lịch sử, Trường Đại học Khoa học Huế.

16°31' vĩ độ bắc và 111°38' kinh độ đông. Tên của nhóm này xuất phát từ vị trí các đảo nằm nối nhau như hình mặt trăng lưỡi liềm gồm 7 đảo chính là Hoàng Sa, Hữu Nhật, Duy Mộng, Quang Ảnh, Quang Hòa, Bạch Quy, Tri Tôn và các bãi ngầm cùng vô số mỏm đá.⁽⁸⁾

- *Đảo Hoàng Sa*, còn có tên Île Pattle (P), Pattle Island (A) nằm ở tọa độ 16°32' vĩ độ bắc và 111°36' kinh độ đông. Đảo có hình bầu dục, dài khoảng 950m, rộng khoảng 650m, diện tích chừng 0,32km², có vòng san hô bao quanh. Tuy không phải là đảo lớn nhất nhưng là đảo chính của quần đảo.

- *Đảo Hữu Nhật*, còn có tên Cam Tuyền, Île Robert (P), Robert Island (A), nằm ở tọa độ 16°31' vĩ độ bắc và 111°34' kinh độ đông. Đảo có hình hơi tròn, rộng độ 0,32km², nằm về phía nam đảo Hoàng Sa, cách 3 hải lý. Ngoài bìa đảo là một vòng san hô, có nhiều chỗ lặn hẳn vào bãi cát.

- *Đảo Duy Mộng*, còn có tên là Île Drummond (P), Drummond Island (A), nằm ở tọa độ 16°28' vĩ độ bắc và 111°44' kinh độ đông. Đảo cao không quá 4m, hình bầu dục, diện tích khoảng 0,41km².

- *Đảo Quang Ảnh*, còn có tên là Île Money (P), Money Island (A), nằm ở tọa độ 16°50' vĩ độ bắc và 112°20' kinh độ đông. Đảo hình bầu dục hơi tròn, diện tích khoảng 0,5km², cao cách mặt biển tới 6m, có lẽ cao nhất trong nhóm đảo Nguyệt Thiềm. Chung quanh đảo có nhiều đá ngầm và san hô.

- *Đảo Quang Hòa*, còn có tên là Île Duncan (P), Duncan Island (A), nằm ở tọa độ 16°27' vĩ độ bắc và 111°42' kinh độ đông. Đảo này lớn nhất nhóm đảo Nguyệt Thiềm, diện tích gần 0,5km². Chung quanh đảo là bãi cát màu vàng. Vòng san hô lan ra rất xa khỏi rìa đảo. Cạnh đảo lớn còn có những đảo nhỏ, nối liền nhau bằng bãi cát dài. Đảo Quang Hòa có hai phần là Quang Hòa Đông và Quang Hòa Tây.

- *Đảo Bạch Quy*, còn có tên là Passu Keah Island (A), nằm ở tọa độ 16°03' vĩ độ bắc và 111°47' kinh độ đông. Đảo là một dải san hô, chỉ thật sự nổi hẳn lên khỏi mặt nước khi thủy triều xuống.

- *Đảo Tri Tôn*, còn có tên là Île Triton (P), Triton Island (A), nằm ở tọa độ 15°47' vĩ độ bắc và 111°12' kinh độ đông. Đảo này toàn đá san hô, nằm gần bờ biển Việt Nam nhất so với các đảo khác của Hoàng Sa.

Nhóm đảo An Vĩnh

Nhóm An Vĩnh còn được gọi là Tuyên Đức, Amphytrite groupe (P), Amphitrite Group (A), nằm ở tọa độ 16°53' vĩ độ bắc và 112°17' kinh độ đông. Nhóm đảo An Vĩnh bao gồm các đảo tương đối lớn và cao nhất trong quần đảo Hoàng Sa, và cũng là các đảo san hô lớn nhất biển Đông như đảo Phú Lâm, đảo Cây, đảo Linh Côn, đảo Trung, đảo Bắc, đảo Nam, đảo Tây, đảo Hòn Đá.

- *Đảo Phú Lâm*, còn có tên là Île Boisée (P), Woody Island (A), nằm ở tọa độ 16°50' vĩ độ bắc và 112°20' kinh độ đông. Đây là đảo quan trọng

nhất của nhóm đảo An Vĩnh, dài 1,7km, chiều ngang 1,2km, diện tích chừng 1,3km².

- *Đảo Linh Côn*, còn có tên là Île Lincoln (P), Lincoln Island (A), nằm ở tọa độ 16°40' vĩ độ bắc và 112°44' kinh độ đông. Đây là đảo lớn nhất của cả quần đảo Hoàng Sa, diện tích chừng 1,62km², cao chừng 4,5m, vòng san hô bao quanh đảo kéo dài về phía nam như một con lươn có cái đầu ở Linh Côn với cái thân dài tới gần 15 hải lý.

- *Đảo Cây*, còn có tên là Cù Mộc, Île Arbore (P), Tree Island (A), nằm ở tọa độ 16°59' vĩ độ bắc và 112°16' kinh độ đông.

- *Đảo Trung*, còn gọi là đảo Giữa, Île du Milieu (P), Middle Island (A), nằm ở tọa độ 16°57' vĩ độ bắc và 112°19' kinh độ đông.

- *Đảo Bắc*, còn có tên là Île du Nord (P), North Island (A), nằm ở tọa độ 16°58' vĩ độ bắc và 112°18' kinh độ đông.

- *Đảo Nam*, còn có tên là Île du Sud (P), South Island (A), nằm ở tọa độ 16°57' vĩ độ bắc và 112°19' kinh độ đông.

- *Đảo Hòn Đá*, còn có tên Thạch Đảo, Île Rocheuse (P), Rocky Island (A), nằm ở tọa độ 16°51' vĩ độ bắc và 112°21' kinh độ đông.

Các đá, cồn, bãi ngầm trong quần đảo Hoàng Sa

- *Đá Nam*, còn có tên là Cồn Cát Nam, South Sand (A), nằm ở tọa độ 16°56' vĩ độ bắc và 112°20' kinh độ đông.

- *Đá Tây*, còn có tên là Cồn Cát Tây, West Sand (A), nằm ở tọa độ 16°58' vĩ độ bắc và 112°12' kinh độ đông.

- *Đá Tháp*, còn có tên là Hòn Tháp, Pyramid Rock (A), nằm ở tọa độ 16°34' vĩ độ bắc và 112°38' kinh độ đông.

- *Bãi Addington*, có tên quốc tế là Addington Patch (A), nằm ở tọa độ 15°36' vĩ độ bắc và 114°25' kinh độ đông.

- *Bãi ngầm Sơn Dương*, còn có tên là Antelope Reef (A), nằm ở tọa độ 16°28' vĩ độ bắc và 111°34' kinh độ đông, toàn là san hô chưa nổi lên mặt nước.

- *Bãi Balfour*, Balfour Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°27' vĩ độ bắc và 114°00' kinh độ đông.

- *Bãi Vọng Các*, Bangkok Shoal (A), nằm ở tọa độ 16°00' vĩ độ bắc và 114°05' kinh độ đông.

- *Bãi Bassett*, Bassett Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°27' vĩ độ bắc và 114°10' kinh độ đông.

- *Đá Bông Bay*, còn có tên là Cồn Bông Bay, Bombay Reef (A), nằm ở tọa độ 16°02' vĩ độ bắc và 112°32' kinh độ đông.

- *Bãi ngầm Bremen*, Bremen Bank (A), nằm ở tọa độ 16°18' vĩ độ bắc và 112°28' kinh độ đông.

- Bãi Carpenter, Carpenter Shoal (A), nằm ở tọa độ 16°03' vĩ độ bắc và 114°10' kinh độ đông.
- Bãi Cathay, Cathay Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°55' vĩ độ bắc và 113°58' kinh độ đông.
- Bãi Cawston, Cawston Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°31' vĩ độ bắc và 113°46' kinh độ đông.
- Bãi Egeria, Egeria Bank (A), nằm ở tọa độ 16°01' vĩ độ bắc và 114°56' kinh độ đông.
- Bãi Hand, Hand Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°59' vĩ độ bắc và 114°38' kinh độ đông.
- Bãi Hardy, Hardy Patches (A), nằm ở tọa độ 16°05' vĩ độ bắc và 114°46' kinh độ đông.
- Bãi Herald, Herald Bank (A), nằm ở tọa độ 15°44' vĩ độ bắc và 112°14' kinh độ đông.
- Bãi Howard, Howard Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°51' vĩ độ bắc và 114°47' kinh độ đông.
- Bãi Learmonth, Learmonth Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°42' vĩ độ bắc và 114°40' kinh độ đông.
- Bãi Xiêm La, Siamese Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°58' vĩ độ bắc và 114°04' kinh độ đông.
- Bãi Smith, Smith Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°27' vĩ độ bắc và 114°12' kinh độ đông.
- Bãi Stewart, Stewart Bank (A), nằm ở tọa độ 17°20' vĩ độ bắc và 118°50' kinh độ đông.
- Đá Chim Yến, còn gọi là Đá ngầm Chim Yến, Vuladdore Reef (A), nằm ở tọa độ 16°20' vĩ độ Bắc và 112°01' kinh độ Đông.
- Đá Lồi, còn có tên là Bãi ngầm Khám phá, Découverte (P), Discovery Reef (A), nằm ở tọa độ 16°14' vĩ độ bắc và 111°41' kinh độ đông. Đây là bãi ngầm lớn nhất trong cả quần đảo với một vòng san hô bao quanh, chiều dài tới 15 hải lý, bề ngang chừng 5 hải lý.
- Bãi ngầm Bắc, North Reef (A), nằm ở tọa độ 17°06' vĩ độ bắc và 111°30' kinh độ đông.
- Bãi Quan Sát, còn gọi là Cồn Quan Sát, Observation Bank (A), nằm ở tọa độ 16°35' vĩ độ bắc và 111°42' kinh độ đông.
- Bãi ngầm Macclesfield, Macclesfield Bank (A), nằm ở tọa độ 15°50' vĩ độ bắc và 114°20' kinh độ đông, chỉ gồm các bãi ngầm không có đảo, chiều dài hơn 100 hải lý, rộng khoảng 60 hải lý.
- Bãi ngầm Scarborough, Scarborough Shoal (A), nằm ở tọa độ 15°08' vĩ độ bắc và 117°46' kinh độ đông, bãi này nằm dưới mặt biển chừng 92 sải tay.

Những liệt kê trên đây chỉ mang giá trị tham khảo, chưa kê hết toàn bộ quần đảo.

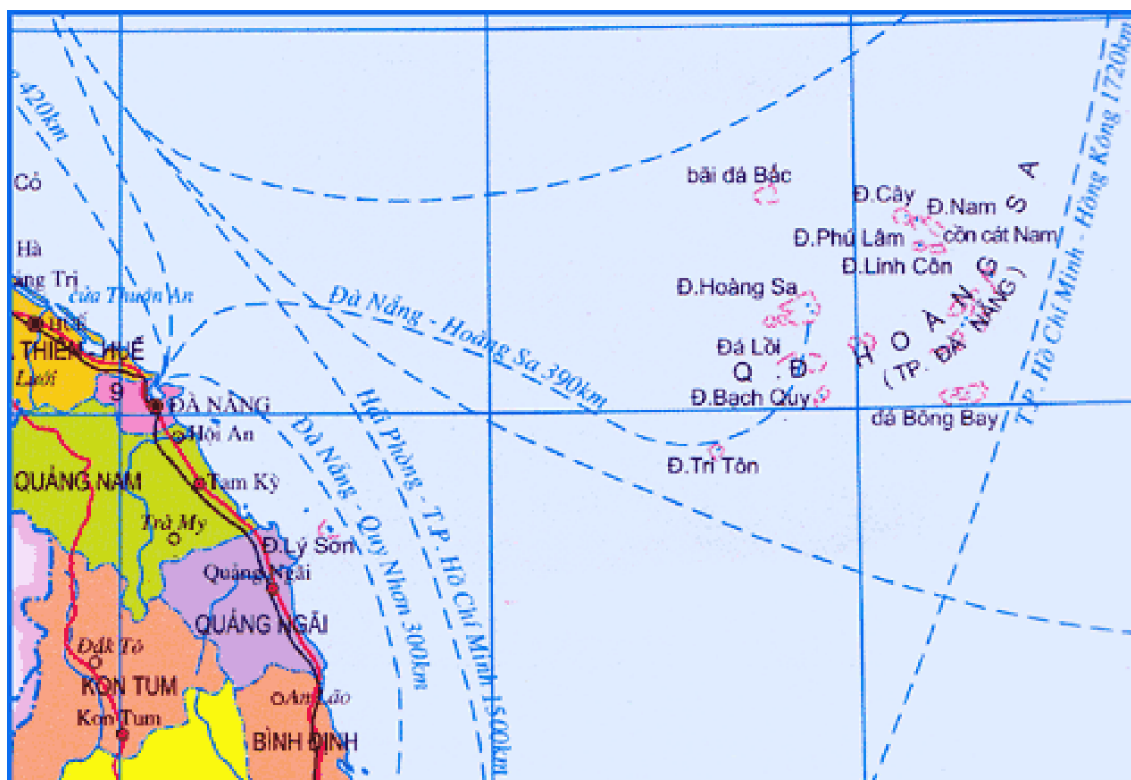
2. Tổ chức quản lý hành chính

Trong lịch sử xác lập chủ quyền của Việt Nam đối với quần đảo Hoàng Sa thời phong kiến, Quảng Nam và Quảng Ngãi là những địa phương đầu tiên chịu trách nhiệm thay mặt chính quyền trung ương quản lý việc khai thác, kiểm soát quần đảo này thông qua đội dân binh Hoàng Sa, và từ năm 1816 có thêm quân đội chính quy tham gia. Tuy nhiên, thời các chúa Nguyễn và vương triều Nguyễn chưa có tổ chức quản lý hành chính Hoàng Sa.

Thời Pháp thuộc, sau quãng thời gian dài ít được chính quyền thực dân chú trọng, từ năm 1930 trở đi, việc tổ chức quản lý hành chính quần đảo Hoàng Sa mới được đặt ra và diễn biến theo chiều hướng ngày càng chặt chẽ hơn.

Tiếp sau cuộc khảo sát của Viện Hải dương học Nha Trang ở quần đảo Hoàng Sa năm 1925, lực lượng hải quân Pháp lần lượt triển khai quân đội trú đóng ở một số đảo quan trọng trên hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa vào những năm 1930-1933, đồng thời xây dựng mạng lưới tổ chức quản lý hành chính trên cả hai quần đảo.

Riêng đối với quần đảo Hoàng Sa, ngày 15/6/1932 Pháp thiết lập một đại lý hành chính ở quần đảo Hoàng Sa thuộc tỉnh Thừa Thiên, lấy tên là Đại

Bản đồ thành phố Đà Nẵng gồm cả huyện Hoàng Sa

lý hành chính Hoàng Sa (Délégation des Paracels).⁽⁹⁾ Đại lý hành chính là đơn vị hành chính ở xa tỉnh lỵ, thường do phó Công sứ hoặc sĩ quan Pháp phụ trách lực lượng quân đội trú đóng thay mặt Công sứ cai quản. Hàng năm, viên đại diện của chính quyền Pháp ở Trung Kỳ phối hợp với quan đại diện chính quyền Trung ương Nam triều ở Huế chịu trách nhiệm ra kinh lý Hoàng Sa. Chế độ phụ cấp và kinh phí trợ cấp cho các viên chức hành chính đại diện và đi kinh lý Hoàng Sa được quy định cụ thể, trích từ ngân sách xứ Trung Kỳ.⁽¹⁰⁾

Với việc thiết lập Đại lý hành chính Hoàng Sa, người Pháp càng quan tâm nghiên cứu và đẩy mạnh việc xây dựng cơ sở hoạt động, quản lý ở đó. Như vào năm 1937, Pháp cho nghiên cứu khả năng xây dựng một hải đăng trên đảo Hoàng Sa (Pháp gọi là Île Pattle).

Những thay đổi trong cung cách quản lý của người Pháp đối với quần đảo Hoàng Sa càng đạt đến sự đồng bộ, khi về phía Nam triều, vào 30/3/1938 Hoàng đế Bảo Đại ký dụ cho “thấp nhập các cù lao Hoàng Sa (Archipel des Îles Paracels) vào địa hạt tỉnh Thừa Thiên; về phương diện hành chính, các cù lao ấy thuộc dưới quyền quan Tỉnh hiến tỉnh ấy”.

Tờ dụ còn nói rõ “các cù lao Hoàng Sa thuộc về chủ quyền nước Nam đã lâu đời và dưới các tiền triều, các cù lao ấy thuộc về địa hạt tỉnh Nam-Ngãi; đến đời Đức Thế Tổ Cao Hoàng Đế [vua Gia Long] vẫn để y như cũ, là vì nguyên trước sự giao thông với các cù lao ấy đều do các cửa bể tỉnh Nam-Ngãi [phụ trách]. Nhờ sự tiến bộ trong việc hàng hải, nên việc giao thông ngày nay có thay đổi; vả lại viên Đại diện chính phủ Nam triều ủy phái ra kinh lý các cù lao ấy cùng quan Đại diện Chính phủ Bảo hộ có tàu rằng nên thấp các cù lao Hoàng Sa vào địa hạt tỉnh Thừa Thiên thời được thuận tiện hơn”.⁽¹¹⁾

Sau chuyển động của Nam triều, tháng 6/1938, một đơn vị lính bảo an người Việt được cử ra trấn đóng các đảo ở Hoàng Sa để quản lý. Pháp xây dựng tại đảo Hoàng Sa một hải đăng, một trạm khí tượng, một trạm vô tuyến TSF; trên đảo Phú Lâm (Pháp gọi là Île Boisée) cũng đặt một trạm khí tượng. Đặc biệt, một tấm bia chủ quyền được chính quyền Pháp-Nam dựng lên trên đảo Hoàng Sa, có khắc dòng chữ Pháp: *République Française - Royaume d'Annam - Archipels des Paracels 1816 - Île de Pattle 1938* (Cộng hòa Pháp - Vương quốc Đại Nam - Quần đảo Hoàng Sa 1816 - Đảo Hoàng Sa 1938).

Tiếp đó, ngày 5/5/1939, Pháp quy định quản lý cụ thể hơn bằng việc thành lập hai đại lý hành chính ở quần đảo Hoàng Sa thuộc tỉnh Thừa Thiên, là Đại lý hành chính Nguyệt Thiềm và phụ cận và Đại lý hành chính An Vĩnh và phụ cận.⁽¹²⁾ Ranh giới giữa hai khu vực này được phân ra bởi kinh tuyến 112° đông, trừ rằng đá ngầm Vuladdore hoàn toàn phụ thuộc vào Đại lý hành chính Nguyệt Thiềm. Những phái viên hành chính đứng đầu hai đại lý này với tư cách đại diện của Công sứ Pháp tại tỉnh Thừa Thiên đóng trụ sở tại đảo Hoàng Sa và đảo Phú Lâm. Hàng năm, mỗi phái viên được hưởng phụ cấp đại diện và kinh lý là 400 đồng Đông Dương, lấy từ ngân sách địa phương xứ Trung Kỳ.

Sau Hiệp định Genève, tiếp nối việc quản lý Hoàng Sa từ tay người Pháp, đồng thời dựa vào quy định tổ chức nền hành chính quốc gia từ vĩ tuyến 17 trở vào và việc ấn định đơn vị hành chính tỉnh Quảng Nam,⁽¹³⁾ ngày 13/7/1961, chính phủ Việt Nam Cộng hòa chuyển quần đảo Hoàng Sa thuộc tỉnh Thừa Thiên đặt lại thuộc tỉnh Quảng Nam, lấy trọn quần đảo này để thành lập một đơn vị hành chính, tên là xã Định Hải, trực thuộc quận Hòa Vang.⁽¹⁴⁾ Xã Định Hải được đặt dưới quyền quản lý của một phái viên hành chính.

Đặc biệt, trong xu hướng cải tổ nền hành chính cho phù hợp với sự thay đổi của tình thế ở miền Nam giai đoạn 1967-1968, vào ngày 6/2/1968 Hội đồng tỉnh Quảng Nam đã nhóm họp để đề xuất việc sáp nhập quần đảo Hoàng Sa (xã Định Hải) vào một đơn vị hành chính trên đất liền. Tiếp đó, ngày 9/8/1969, Hội đồng xã Hòa Long, quận Hòa Vang nhóm họp và đồng thuận sáp nhập xã Định Hải vào địa phương của mình. Với những bước chuẩn bị trên, Tỉnh trưởng tỉnh Quảng Nam đã làm kiến nghị và đến ngày 21/10/1969, chính phủ Việt Nam Cộng hòa sáp nhập xã Định Hải thuộc quận Hòa Vang tỉnh Quảng Nam vào xã Hòa Long cùng quận.⁽¹⁵⁾ Từ đây, việc quản lý hành chính quần đảo Hoàng Sa được giao phó cho đơn vị hành chính cấp cơ sở.

Sau ngày thống nhất đất nước, do nhiều mối bận tâm cả trong đối nội lẫn đối ngoại, cộng thêm việc quần đảo Hoàng Sa bị quân đội Trung Quốc chiếm đóng hoàn toàn từ 19/1/1974, nên vấn đề quản lý hành chính tạm thời chưa được chính quyền các cấp đặt ra. Nhưng Hoàng Sa là của Việt Nam, không thể chấp nhận để mất vào tay người khác. Vì vậy, chính phủ Việt Nam một mặt liên tục khẳng định trước cộng đồng quốc tế chủ quyền không thể chối cãi của Việt Nam, mặt khác, ngày 9/12/1982 đã tuyên bố thành lập huyện Hoàng Sa thuộc tỉnh Quảng Nam-Đà Nẵng.⁽¹⁶⁾ Đây là một khẳng định có tính pháp lý quyền quản lý hành chính của Việt Nam đang bị phía Trung Quốc chiếm giữ.

Từ 1/1/1997, Đà Nẵng tách khỏi Quảng Nam, trở thành thành phố trực thuộc trung ương, huyện đảo Hoàng Sa được đặt dưới sự quản lý của chính quyền thành phố Đà Nẵng. Vì Trung Quốc chiếm giữ quần đảo Hoàng Sa, nên trụ sở của cơ quan thường trú UBND huyện Hoàng Sa được đặt tạm trong trụ sở của Sở Nội vụ, tại 132 đường Yên Bái, phường Phước Ninh, quận Hải Châu, thành phố Đà Nẵng.

Vấn đề chủ quyền và việc tổ chức quản lý hành chính luôn được thành phố Đà Nẵng quan tâm, nên từ năm 2004, *Đề án tăng cường quản lý nhà nước đối với huyện đảo Hoàng Sa* đã được triển khai. Đến năm 2008, UBND huyện Hoàng Sa bắt đầu tuyển dụng công chức hành chính. Đặc biệt, ngày 25/4/2009, UBND thành phố Đà Nẵng quyết định bổ nhiệm chính thức chức danh Chủ tịch UBND huyện đảo Hoàng Sa, do Giám đốc Sở Nội vụ Đà Nẵng kiêm giữ.

Việc tuyển dụng công chức hành chính và bổ nhiệm Chủ tịch UBND huyện Hoàng Sa trong bối cảnh hiện tại là bước đi hết sức cần thiết, đáp

ứng sự mong đợi của nhân dân cả nước; đồng thời là cơ sở để thành phố Đà Nẵng xây dựng nghị quyết riêng về huyện Hoàng Sa, bổ sung ngân sách và nhân sự chuyên trách, xây dựng trụ sở hành chính huyện, đẩy mạnh hoạt động giáo dục ý thức chủ quyền của Việt Nam đối với quần đảo Hoàng Sa (và cả Trường Sa) cho nhân dân, và phục vụ công tác đấu tranh giành lại lãnh thổ bị xâm phạm.

Để việc tổ chức quản lý hành chính quần đảo Hoàng Sa có tác dụng thiết thực, đáp ứng kỳ vọng của nhân dân, tiếp nối ý chí quản lý Hoàng Sa liên tục của Việt Nam dù phải trải qua nhiều chế độ; thiết tưởng cần khoanh vùng một không gian hành chính và địa giới cụ thể, phiên chế khu dân cư có quy mô tương xứng, tổ chức bộ máy quản lý hành chính huyện với trụ sở riêng.

Mô hình cử đại diện chính quyền cấp tỉnh phụ trách, hoặc sáp nhập cùng một đơn vị hành chính ở đất liền để quản lý dựa vào cộng đồng địa phương, như đã từng xảy ra ở Quảng Nam năm 1969, đều là những bài học bổ ích rất đáng suy gẫm trong tổ chức quản lý hành chính huyện Hoàng Sa hiện nay.

N Q T T

CHÚ THÍCH

- (1) Các đảo, đá, cồn, đụn, bãi... chìm nổi theo mực nước thủy triều, nên cách tính số lượng đảo có khác nhau. Sách *Phủ biên tạp lục* của Lê Quý Đôn cuối thế kỷ XVIII mô tả quần đảo này có nhiều đảo và nhiều núi linh tinh với hơn 130 ngọn.
- (2) Vũ Hữu San. *Địa lý biển Đông với Hoàng Sa và Trường Sa*, In lần thứ ba, Đại học Stanford, Hoa Kỳ, 2007, tr. 134.
- (3) Số liệu thống kê năm 2007 của thành phố Đà Nẵng (<http://www.danang.gov.vn>).
- (4) Như *Toản tập Thiên Nam tứ chí lộ đồ thư* do Nho sinh Đỗ Bá biên soạn ở thế kỷ XVII.
- (5), (6) Theo Nguyễn Q. Thắng. *Hoàng Sa, Trường Sa lãnh thổ Việt Nam nhìn từ công pháp quốc tế* (Tái bản), Nxb Tri thức, Thành phố Hồ Chí Minh, 2008, tr. 218- 219.
- (7) Vũ Hữu San, Sdd, tr. 253.
- (8) Tọa độ của các đảo, đá, cồn, bãi thuộc quần đảo Hoàng Sa trong bài này đều dựa vào tài liệu của Vũ Hữu San, Sdd, tr. 353-354.
- (9) Nghị định Toàn quyền Đông Dương số 156-SC ngày 15/6/1932 về việc thiết lập tổ chức hành chính ở quần đảo Hoàng Sa.
- (10) Nghị định của Toàn quyền Đông Dương ngày 28/1/1934.
- (11) Dụ số 10 của Hoàng đế Bảo Đại ký ngày 30/3/1938 (nhằm ngày 29 tháng 2 năm Bảo Đại thứ 13).
- (12) Nghị định số 3282 do Toàn quyền Đông Dương J.Brévié ký ngày 5/5/1939.
- (13) Dụ số 57- a ngày 24/10/1956 về tổ chức nền hành chính quốc gia từ vĩ tuyến 17 trở vào và Nghị định số 335-NC/P6 ngày 24/6/1958 ấn định đơn vị hành chính tỉnh Quảng Nam của chính phủ Việt Nam Cộng hòa.
- (14) Sắc lệnh số 174 - NV ngày 13/7/1961 của Tổng thống Việt Nam Cộng hòa.
- (15) Nghị định số 709-BNV/HCĐP/26 ngày 21/10/1969 của Tổng trưởng Nội vụ Việt Nam Cộng hòa.
- (16) Quyết định số 194/HĐBT ngày 9/12/1982 của Hội đồng Bộ trưởng.

TÓM TẮT

Trong lịch sử xác lập chủ quyền của Việt Nam đối với quần đảo Hoàng Sa thời phong kiến, Quảng Nam và Quảng Ngãi là những địa phương đầu tiên chịu trách nhiệm thay mặt chính quyền Trung ương quản lý việc khai thác, kiểm soát quần đảo này thông qua đội dân binh Hoàng Sa, và từ năm 1816 có thêm quân đội chính quy tham gia.

Đến thời Pháp thuộc, khi Trung Quốc tiến hành các hoạt động xâm phạm quần đảo Hoàng Sa, chính quyền Bảo hộ Pháp và triều đình Huế đã tổ chức lại quần đảo Hoàng Sa thành một đơn vị hành chính và sáp nhập vào tỉnh Thừa Thiên để quản lý chặt chẽ hơn. Dưới thời Việt Nam Cộng hòa, quần đảo Hoàng Sa là một đơn vị hành chính của tỉnh Quảng Nam, cho đến khi bị Trung Quốc chiếm đóng hoàn toàn vào năm 1974.

Không chấp nhận quần đảo Hoàng Sa rơi vào tay Trung Quốc, chính phủ nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam một mặt liên tục khẳng định trước cộng đồng quốc tế chủ quyền không thể chối cãi của Việt Nam, mặt khác, đã tuyên bố thành lập huyện Hoàng Sa thuộc tỉnh Quảng Nam-Đà Nẵng vào ngày 9/12/1982, và sau khi Đà Nẵng tách khỏi Quảng Nam để trở thành thành phố trực thuộc Trung ương từ ngày 01/01/1997, huyện đảo Hoàng Sa được đặt dưới sự quản lý của chính quyền thành phố Đà Nẵng.

Qua lịch sử quản lý hành chính quần đảo Hoàng Sa, có thể thấy mô hình cử đại diện chính quyền cấp tỉnh phụ trách, hoặc sáp nhập cùng một đơn vị hành chính ở đất liền để quản lý dựa vào cộng đồng địa phương, như đã từng xảy ra ở Quảng Nam năm 1969, đều là những bài học bổ ích rất đáng suy gẫm.

ABSTRACT

HISTORY OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF PARACELS

In the process of the establishment of the Vietnamese sovereignty over the Paracels in the feudal times, Quảng Nam and Quảng Ngãi were the first provinces to manage the exploitation of the natural resources and control on this archipelago in the name of the central government, the Court. There were even units of regular army engaged here from 1816 on.

In the times of the French colonialist government, when China carried out activities violating the Vietnamese sovereignty of the Paracels, the then part of Vietnam called French Protectorate and the Court of An Nam in Huế restructured the Paracels into an administrative unit to be merged into Thừa Thiên province for better administration. In the times of the Republic of Vietnam in the South, the Paracels is an administrative unit of Quảng Nam province. This administrative state of the archipelago lasted until its occupation in 1974 by China.

Unwilling to forfeit the their ownership of archipelago, the government of the Socialist Republic of Vietnam keep on affirming their undeniable sovereignty over the Paracels, and on the other side have issued a decree to establish the Paracels District belonging to Quảng Nam-Đà Nẵng province since 1 Jan, 1997. After Đà Nẵng was separated from Quảng Nam to become a city governed directly by the central government, the Paracels District was laid under the administration of Đà Nẵng City.

Through the history of the management of the Paracels, we can see that the administrative structure to appoint a representative of the provincial government to take charge of the archipelago or to turn it into a local administrative unit as was done by Quảng Nam province in 1969 is a good lesson for us to study.